

Service menu

- [Press](#)
- [Karriär](#)
- [Kontakt](#)

SV

language dropdown

- [EN](#)
- [DA](#)
- [FI](#)
- [IS](#)
- [NO](#)

Main navigation

- [Nordiska ministerrådet](#)
- [Nordiska rådet](#)

Mega menu

SV

language dropdown

- [EN](#)
- [DA](#)
- [FI](#)
- [IS](#)
- [NO](#)

[Nordiska ministerrådet](#)

- [Nyheter från Nordiska ministerrådet](#)
 - [Vår vision 2030](#)
 - [Handlingsplan för Vision 2030](#)
 - [Ordförandeskapet](#)
 - [Ordförandeskapsprogram för Nordiska ministerrådet 2024](#)
 - [Organisation](#)
 - [Generalsekreteraren](#)
 - [Sekretariatet](#)
 - [Styrande dokument](#)
 - [De 12 ministerråden](#)
 - [Samarbetsministrarna](#)
 - [Ministerrådet för arbetsliv](#)
 - [Ministerrådet för hållbar tillväxt](#)
 - [Ministerrådet för digitalisering](#)
 - [Ministerrådet för fiske, vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk](#)
 - [Ministerrådet för justitiefrågor](#)
 - [Ministerrådet för kultur](#)
 - [Ministerrådet för jämställdhet och LGBTI](#)
 - [Ministerrådet för miljö och klimat](#)
 - [Ministerrådet för social- och hälsopolitik](#)
 - [Ministerrådet för utbildning och forskning](#)
 - [Ministerrådet för ekonomi- och finanspolitik](#)
 - [Möten och referat](#)
 - [Institutioner](#)
 - [Nordisk kulturkontakt](#)
 - [Nordens hus i Reykjavik](#)
 - [Nordens hus på Färöarna](#)

- [Nordens institut i Grönland](#)
- [Nordens institut på Åland](#)
- [Nordens välfärdscenter](#)
- [NordForsk](#)
- [NordGen](#)
- [Nordic Innovation](#)
- [Nordisk Energiforskning](#)
- [Nordregio](#)
- [Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet](#)

[Om Nordiska ministerrådet](#)

- [Nordiska ministerrådets historia](#)
- [Budget](#)

[Nordiska rådet](#)

- [Nyheter från Nordiska rådet](#)

[Det parlamentariska samarbetet](#)

- [Nordiska rådets ärenden](#)
- [Nordiska rådets internationella samarbete](#)

[Presidentskapet](#)

- [Presidentskapsprogram för Nordiska rådet 2024](#)

[Organisation](#)

- [Rådsdirektören](#)
- [Sekretariatet](#)
- [Styrande dokument](#)

[Nordiska rådets medlemmar och utskott](#)

- [Alla medlemmar](#)
- [Presidium](#)
- [Utskottet för kunskap och kultur i Norden](#)
- [Utskottet för ett hållbart Norden](#)
- [Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden](#)
- [Utskottet för välfärd i Norden](#)
- [Kontrollkommittén](#)
- [Valkommittén](#)

[Sessioner och möten](#)

- [Protokoll och kommande möten](#)
- [Session 2024](#)
- [Temasession 2024](#)
- [Tidigare sessioner](#)

[Om Nordiska rådet](#)

- [Nordiska rådets historia](#)
- [Årsrapport](#)

[Aktuellt](#)

- [Alla nyheter](#)
- [Arrangemang](#)

[Aktuella initiativ](#)

- [Nordiska och baltiska demokratifestivaler 2024](#)

[Press](#)

- [Nordisk bildbank](#)
- [Karriär](#)

[Kunskap och tjänster](#)

- [Bo, jobba och studera i Norden](#)

[Publikationer](#)

- [Ge ut en publikation](#)

[Fakta och statistik](#)

- [Fakta om Norden](#)
- [Nordisk statistik](#)

[Stödmöjligheter](#)

- [Om stöd från Nordiska ministerrådet](#)
- [Anbud](#)
- [Gränshinderdatabasen](#)

[Om det nordiska samarbetet](#)

- [Det nordiska samarbetets historia](#)

[Nordiska rådets priser](#)

- [Miljöpriset](#)
- [Barn- och ungdomslitteraturpriset](#)
- [Litteraturpriset](#)
- [Filmpriset](#)
- [Musikpriset](#)

[Politikområden](#)

- [Miljö och klimat](#)
- [Kultur](#)
- [Lag och rätt](#)
- [Hållbar utveckling](#)
- [Digitalisering och innovation](#)
- [Barn och unga](#)
- [Se alla politikområden](#)

Service menu

- [Press](#)
- [Karriär](#)
- [Kontakt](#)

Search

Sök

Meny

Länkstig

1. [Hem](#)
2. [Hem](#)

Det nordiska samarbetets historia

Fotograf

Magnus Fröderberg/Norden.org

[Mail](#) [Facebook](#) [Linkedin](#) [Twitter](#)

"Norden i sicksack", så har någon kännetecknat de gemensamma nordiska åtgärderna i modern tid. Om vi går tusen år tillbaka i tiden var variationerna ännu större, mellan perioder av krig och perioder av sammanhållning. Men under 1900- och 2000-talet ser vi hur ett allt mer omfattande samarbete bedrivs mellan länderna.

Före 1952 – Både krig och allianser har genom tiderna präglat relationerna i Norden

För tusen år sedan hade de nordiska folken börjat samla sig i kungariket. Före det hade nordborna i några århundraden varit kända som vikingar, som både handlade med och erövrade områden utanför Norden.

Nu vann kristendomen fotfäste i Norden, och de vilda erövringstågen slutade. Men allt emellanåt fortsatte krigen – också inbördes mellan de nordiska rikena.

Kalmarunionen från 1397 till 1521 blev en period då de nordiska rikena var samlade. Drottning Margrete I var redan regent i Norge och Danmark när hon 1389 också blev vald till regent i Sverige.

Margretes släkting Erik av Pommern kröntes till nordisk kung i Kalmar den 17 juni 1397. Kalmarunionen fungerade i praktiken fram till 1521, då Gustav Vasa valdes till svensk kung.

De följande 300 åren blev Norden delat. Det svenska kungariket omfattade också Finland och efterhand en rad andra områden i Östersjöregionen.

Det danska kungariket omfattade också Norge, Island, Grönland och Färöarna. De två rikena kämpade mot varandra i många krig.

I början var den danska kungamakten starkast, men under det trettioåriga kriget på 1600-talet fick det svenska kungariket övertaget.

Men i och med det stora nordiska kriget i början av 1700-talet upphörde också Sveriges stormaktstid. Ryssland och Preussen blev de nya stormakterna vid Östersjön.

Napoleonkrigen innebar nya förändringar i Norden. Ryssland angrep och ockuperade det svenska Finland, och tsaren blev storfurste av Finland 1809, medan Danmark i och med freden i Kiel måste avstå Norge till Sverige. Norge var i union med Sverige från 1814 till 1905.

Sverige, Danmark och Norge bildade en skandinavisk myntunion 1875, som formellt höll till 1924. Men i praktiken upphävdes den under första världskriget, när kronan i de enskilda länderna inte längre hade samma värde i förhållande till guld.

1905 upphörde unionen mellan Sverige och Norge, och Norge blev självständigt. Finland blev självständigt den 6 december 1917, medan Island året efter uppnådde en stor grad av självstyre, men hade dock fram till 1944 gemensamt kungahus och gemensam utrikespolitik med Danmark.

Det var strid mellan Sverige och Finland om Åland, men Nationernas förbund bestämde att Åland skulle tillhöra Finland.

Det fanns nordiskt samarbete på gräsrotsnivå mellan ett flertal organisationer redan i slutet av 1800-talet. Det folkliga samarbetet utgör fortfarande grunden för ett formellt samarbete.

Föreningen Norden bildades i Danmark, Norge och Sverige 1919, sedan i Island 1922 och i Finland 1924. Föreningen har sedan dess varit en drivande kraft för att förstärka det nordiska samarbetet.

Ett konkret exempel är vänorterna. År 1939 upprättade Thisted i Danmark som den första staden en förbindelse med Uddevalla i Sverige, och därpå följde samarbete mellan en mängd andra städer.

De nordiska socialdemokraterna och besläktade fackföreningar hade redan före andra världskriget organiserat sig i samarbetskommittén Samak.

På Samaks första möte efter kriget i juli 1945 i Stockholm rådde det bland de församlade toppolitikerna enighet om att arbeta för en gemensam nordisk politik på ett flertal områden.

Den svenska utrikesministern Östen Undén föreslog i maj 1948 att man skulle skapa ett skandinaviskt försvarsförbund. Men under de första månaderna 1949 bröt förhandlingarna om en försvarsunion samman. Norge och Sverige stod för långt från varandra.

Danmark, Island och Norge valde i stället att gå med i Nato, medan Sverige höll fast vid sin neutralitet.

Nordiska rådet grundades 1952 av Danmark, Island, Norge och Sverige. Finland, som vid den tiden var starkt präglad av grannskapet med Stalins Sovjetunionen, kom med först 1955 när den nya Sovjetledaren Chrusjtjov varslade om tövåder.

1953–1971 – Många planer och åtgärder, men fortfarande bara små steg

På 1950-talet fanns det planer på ett nordiskt frihandelsområde och en nordisk tullunion, men det slutade med att Sverige, Norge och Danmark beslutade sig för att gå med i det som blev frihandelsorganisationen Efta från 1960.

Finland blev associerad medlem i Efta 1961. Island blev medlem i Efta 1970, och en kort tid var alla nordiska länder med i samma frihandelsområde.

Samarbetet var dock tätare och mer förpliktande i EG. I juli 1961 beslutade Storbritannien att ansöka om medlemskap. Även Danmark och Norge ansökte om medlemskap under denna period.

Men det hela blev satt på vänt på grund av Frankrikes president de Gaulles motstånd mot att gå med Storbritannien. Förhandlingarna om ländernas medlemskap avbröts i januari 1963.

Men den förändrade situationen de föregående åren bidrog till att skynda på önskan om ett fast fördrag om det nordiska samarbetet. Detta godkändes slutligen i Helsingfors den 23 mars 1962, och denna "nordiska grundlag" kallas därför för Helsingforsavtalet.

Från 1968 till början av 1970 bedrevs intensiva förhandlingar om ett nordiskt ekonomiskt samarbete inom ramen för det så kallade Nordek. Men de strandade då Finland ansåg att landet inte kunde delta på grund av relationerna till Sovjet.

Detta fiasko medförde dock ett annat initiativ: 1971 grundades Nordiska ministerrådet.

1972–1989 – Norden mellan nordiskt, europeiskt och globalt samarbete

Från den 1 januari 1973 var ett nordiskt land med i EG, nämligen Danmark, medan de övriga fyra var utanför. Nordiska ministerrådet grundades uttryckligen för att hålla fast vid det nordiska samarbetet i denna situation.

Anker Jørgensen, som var dansk statsminister de flesta år fram till 1982, skrev i efterordet till sina dagböcker från statsministerperioden att Danmark inte glömde det nordiska samarbetet på grund av det europeiska:

"Tvärtom försökte vi på ett sätt, vilket också de andra nordiska länderna önskade, att vara brobyggare mellan Norden och Europa."

I juli och augusti 1975 stod Finland värd för den stora OSSE-konferensen om säkerhet och samarbete i Europa.

Omedelbart efter konferensen uppfattades nog dess antaganden mest som vackra ord, men kapitlet om mänskliga rättigheter, utformat i Helsingforsdeklarationen, bidrog till att så "frihetens frö" i Östeuropa.

Efter 1989 – Regional förankring och globala perspektiv i en ny världsordning

Berlinmurens fall den 9 november 1989 ändrade fundamentalt den politiska kartan över norra Europa.

I slutet av 1989 infördes demokrati i Polen och Östtyskland, som den 3 oktober 1990 återförenades med Västtyskland. 1991 föll Sovjetunionen samman.

Redan före det hade de baltiska länderna försökt att markera större självständighet, men nu blev de återupprättade som de självständiga stater som de hade varit under mellankrigstiden.

De nordiska länderna hade faktiskt redan före självständigheten tagit kontakt för att bland annat upprätta informationskontor för Nordiska ministerrådet i de tre länderna.

1994 hölls folkomröstningar i Finland, Norge och Sverige om medlemskap i EU.

Väljarna i Finland och Sverige valde att säga ja, medan flertalet av de norska väljarna för andra gången röstade nej. Sverige och Finland blev tillsammans med Österrike medlemmar i EU den 1 januari 1995.

I oktober 1999 invigde de fem nordiska länderna ett gemensamt ambassadkomplex i Berlin, som återigen blev Tysklands huvudstad. Med flytten från Bonn, nära den franska gränsen, till Berlin försköts tyngdpunkten i Tyskland mot nordost.

2007 var förbundsdagen i Berlin således platsen för den årliga parlamentariska Östersjökonferensen, BSPC, som Nordiska rådet har varit synnerligen aktivt i ända sedan den första konferensen i januari 1991 – ett halvår före Sovjetunionens sammanbrott.

Hela Östersjöregionen, med undantag av de ryska områdena kring Sankt Petersburg och Kaliningrad, är nu med i EU. Det finns fortsatt synnerligen nära nordisk-baltiska kontakter, men framtiden kommer att utvisa vartåt det nordiska samarbetet utvecklar sig.

Litteratur och länkar

Mer information om det nordiska samarbetets historia.

- Frantz Wendt: Nordisk Råd 1952–1978, Nordiska rådet 1979
- Knud Enggaard (red.): 50 år. Nordisk Råd 1952–2002. Til nordisk nytte?, Nordiska rådet 2002
- Bengt Sundelius och Claes Wiklund (red.): Norden i sicksack. Tre spårbyten inom nordiskt samarbete, Santérus 2000
- Henrik S. Nissen (red.): Nordens historia 1397–1997, Nordiska ministerrådet 1997
- Anker Jørgensen: Bølgegang/I smult vande/Brændingen (från dagböcker 1972–1982), Fremad 1989

Kontakt

[Lars Herning](#)

larher@norden.org

+45 29 37 91 22

[Vision för det nordiska samarbetet](#)

[Vi i Norden har som vision att vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. Samarbetet i Nordiska ministerrådet ska bidra till att nå målet.](#)

?

Vad kan vi hjälpa dig med?

- [Informationstjänsten Info Norden](#)
- [Gratis publikationer](#)
- [Sök stöd](#)
 - [Nordiska rådets priser](#)
 - [Nordiska rådets priser](#)
 - [Nordiska rådets miljöpris](#)
 - [Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris](#)
 - [Nordiska rådets litteraturpris](#)
 - [Nordiska rådets filmpris](#)
 - [Nordiska rådets musikpris](#)
- [Politikområden](#)
- [Nordisk statistik](#)
- [Nordiska rådet](#)
- [Nordiska ministerrådet](#)
- [Om det nordiska samarbetet](#)

[Mer](#)

Relaterat innehåll

[09.09.18 | Information](#)

[Det officiella nordiska samarbetet](#)

[13.05.23 | Information](#)

[Nordiska rådets historia](#)

[13.05.23 | Information](#)

[Nordiska ministerrådets historia](#)

[22.01.20 | Information](#)

[Nyckelpersoner](#)

[22.06.18 | Information](#)

[10 fakta om Norden och det nordiska samarbetet](#)

< >

Aktuellt

- [Nyheter](#)
- [Kalender](#)
- [Publikationer](#)
- [Ansök om stöd](#)
- [Om stöd från Nordiska ministerrådet](#)

Inblick

- [Integritetspolicy](#)
- [Tillgänglighetsredogörelse](#)
- [Designmanual](#)

Organisation

- [Nordiska ministerrådet](#)
- [Nordiska rådet](#)
- [Info Norden](#)
- [Organisationer](#)

Följ Nordiskt samarbete

- [Facebook](#)
- [LinkedIn](#)
- [Twitter](#)

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet | Nordens Hus | Ved Stranden 18, 1061 København K, Danmark | [Kontakt](#) | [Om webbplatsen](#) | [Upplýsingar á føroyskum](#)